תאריך הורדה: 24 פברואר 2021 עיתון: מעריב, 9 אוקטובר 1967 ----- מתוך אתר "עיתונות יהודית היסטורית", הספרייה הלאומית ואוניברסיטת ת"א

קוראים כותבים

קריאה לעלייה — כשאין עבודה?

שטחים רבים הם עתה בידינו — הרבה יותר גדולים ממדינתנו — ושטחים אלה דורשים בראש וראשונה מתיישבים ישראליים, בעלי נתינות ישראלית, תושבים כאלה שאנו נדע, כי הם לצידנו ועמנו בכל עת; על כן מופיעות השכם והערב קריאות בעיתוני הארץ לעלייה רבתי מארצות שונות ובעיקר מארצות הרווחה.

איני מסוגלת להבין כיצד יכולים עולים מארצות שונות להיקלט כאן במקומות עבודה, כששוק העבודה מצומצם כל־כך ולשכות העבודה עמוסות לעייפה; כשבני נוער רבים מתרוצצים מרחוב אחד למשנהו ומנותן עבודה אחד לשני, כדי לשמוע אותן מלים, שאנו כולנו מכירים כל־כך טוב: „אין אנו זקוקים כרגע", או „ברגע שנצטרך — נתקשר עמך"; כשחיילים משוחררים נתקלים בקירות אטומים מול בקשתם לקבל עבודה על מנת להשתכר בכבוד ולא לקבל אותה קיצבת אבטלה הניתנת עתה בארץ; כשבנים שהשתתפו במלחמה וזכו לחזור לחיק משפחותיהם בריאים — למצוא בבתיהם מכתב פיטורין שציפה לבואם. כיצד ייתכן, כי במצב כזה יקראו לעליה רבתי?

קרית אתא — עדינה לוי

ליחידה בסיני: „מוכנים לטפל"

ביום 28.9.67 התפרסמה במדור זה משאלתו של החייל הראל, המבקש כי מישהו יקבל על עצמו את אימוץ יחידתו.

ארגון אמהות עובדות במועצת פועלי בת־ים מבקש מאותו חייל להתקשר אתנו בהקדם, לפי כתובתנו ברח' ההסתדרות 3 בבת־ים, ואנו נשתדל לעשות הכל כדי לתת את ההרגשה הטובה לחיילי יחידתו החונים בסיני.

זיוה פישלזון
רכזת א.א.ע.
בת־ים

הערות בקשר למאמרים על ד"ר קלצקין

הערות בשולי מאמרו של אייזיק רמבה על „חיין הכפולים של הד"ר יעקב קלצקין" (שפורסם ב„מעריב" ב־1.9.67).

המאמר הנ"ל על עובדותיו, הנחותיו ומסקנותיו — אין בו כדי להצדיק את השקפת מחברו על „חיין הכפולים" של יעקב קלצקין ודי בניתוחו ובהבלטת כמה פרטים הידועים לי אישית, כדי להפריך את דעתו של א. רמבה על אחד מחשובי חכמי ישראל. את דעתו על „חיין הכפולים" של קלצקין הוא מבסס על שלושה נימוקי־יסוד אלה:

א. קלצקין — כך כותב א. רמבה — „שהכניס את המושג של שלילת הגלות לתוך המילון של מושגי הציונות" — אומלל היה, כי את עיקר משאת נפשו לא הגשים. הוא עצמו חש, כי כל תורתו עשה פלסתר. „הוא לא הגשים את תורתו, הוא נשאר בגולה" — וכל זה בגלל חטאת נעוריו, כלומר בגלל זה שנשא נוצרייה לאשה.

ב. קלצקין שנא את הנצרות ונשא נוצרייה לאשה.

ג. את נישואיו הנ"ל העלים מאביו הרב.

את הנימוק הראשון סותר א. רמבה בעצמו, כשהוא טוען בהאי לישנא: „התורה של שלילת הגלות — עליה התחנך דור שלם של מגשימי הציונות, בוני ארץ־ישראל — תורה זו קלצקין היה מבססה ומבטאה המוכשר ביותר". זה דבר די גדיר בתולדות המחשבה, שמשנת הוגה דעות והשפעתו התפשטנה עוד בחייו — על בני דור שלם של אנשי המעש ותפעילם להגשמת ייעודים לאומיים חשובים. זה הרי היה עיקר משאת נפשו של קלצקין, כלומר: יצירת משנה ריאליסטית וחלקו הרב בהתהוותו של התהליך ההיסטורי רב־חשיבות. למשנתו נשאר קלצקין נאמן עד נשימתו האחרונה. מליאה היא, איפוא, לטעון שהוא עשה את תורתו פלסתר, בפרט שיצר מתוך הכרה ברורה, שכל יצירה מיצירותיו היא בחינת נכס רוחני־לאומי או כלל־אנושי. ואם קלצקין מעולם לא עשה את תורתו פלסתר, אזי לא הישארותו בגולה ולא עובדת נישואיו עם אשה ממוצא נוצרי — אין בהן ולא כלום כדי להצדיק שחייו היו כפולים.

גם הנימוק השני של א. רמבה, כלומר: נישואיו של קלצקין עם „נוצרייה" — למרות שנאתו לנצרות — אינו מחייב כל עיקר את המסקנה שקלצקין ניהל „חיים כפולים". בפרשה זו לא דייק א. רמבה. הוא אומנם קובע כלאחר־יד את התגיירותה של אשת קלצקין — כי אכן לפני רב נישאו זה לזו — אבל מכל התוצאות שנבעו מהתגיירותה, מתעלם א. רמבה לחלוטין ומוסיף לתקוע את יתדותיו בנצרותה, אף על פי שמנישואיה בשנת 1913 — היא כבר יהודייה היתה הן מבחינת הזדהותה עם היהדות והן מבחינת הדין היהודי, ואף־על־פי שמאז התערטלה והתרוקנה נצרותה מכל ממשות. זאת ועוד: גיורת זו מקיימת את מצוותיה של הדת והמסורת היהודית עד היום הזה. מצב דברים זה ידוע לי אישית וגם אושר לי על־ידי הד"ר שמואל שפס מז'נבה, אשר היה בן־ביתו וידידו של הד"ר יעקב קלצקין.

במאמרו הנוסף („האב דחף את בנו לשנאה", „מעריב" מ־8.9.1967), בדיברו על בנו של קלצקין, מוסיף א. רמבה שהגב' קלצקין אף שכיבדה את בעלה, לא ראתה צורך לגדל את הבן להיות יהודי ולא כל שכן ללמדו עברית. האמת ניתנת להיאמר, שהבן למד ביתנה להיאמר, שהבן למד ביצורך. הוא התחנך בבית יהודי של שני הוריו ואם לא הושפע מאביו הגדול שספג יהדות — אין לתלות את הקולר באמו הגיורת. על־ידי נישואיו עם הגיורת חל בחייו של קלצקין מפנה עמוק. למרות זה שענק־רוח היה ובעל טמפראמנט תוסס — השפיעה עליו אשתו המתורבתת השפעה ברוכת־תוצאות. הוא שינה את אורח חייו, התכנס בתוכו ותוך כדי ריכוז נפשי עצום התמסר כולו ליצירתו. יחסי בני הזוג היו מבוססים על רגשי אהבה, אצילות וכבוד הדדי — ואלה החזירו לו את שיווי המשקל הפנימי.

גם הנימוק השלישי, הקשור להעלמת הנישואין על־ידי קלצקין מאביו הרב — אינו רומז על „חיין הכפולים" של קלצקין. אביו היה רב, ישיש וחולה וקנאי לענייני הייחוס המשפחתי ולקלצקין היתה סיבה, שנראתה לו סובייקטיבית מוצדקת, להעלים מאביו את עובדת נישואיו עם הגיורת — בת כומר — מתוך חשש שהדבר עלול להזיק לבריאות אביו, אף־על־פי שמבחינת ההלכה לא היה שום דופי במעשהו זה. נהפוך הוא: מעשה זה ההלכה רואה בו מצווה. אבל לא הרי ההלכה הפסוקה כהרי המסורת של שלשלת־היוחסין, בה היה דבוק אביו. על כל פנים לא העלמה זו היתה הסיבה לאי־עלייתו של קלצקין ארצה. העלמה זו נבעה משיקול מוטעה של קלצקין והיה תמיד סיפק בידו לתרץ אותה.

במאמרו הנוסף הנ"ל מפתיעני א. רמבה לא־מעט, כשהוא מודה שאשת קלצקין לא היתה כלל מתנגדת לעליית בעלה ארצה והיתה הולכת אחריו. ואם אלה הם פני הדברים, הרי אין לשוב ולטעון שבגלל אשה „נוצרייה" לא עלה קלצקין ארצה ושבגללה לא הגשים את משאת נפשו, ושבגללה עשה את תורתו פלסתר. גם דבר זה יש בו כדי לקעקע את הדעה על חייו הכפולים של קלצקין. כנראה הרגיש א. רמבה בנקודת תורפה זו ולכן הוא מוסיף השערה, שקלצקין חש אי־נוחות בעלייתו ארצה — בגלל נישואיו עם ה„נוצרייה". אבל גם השערה זו אינה מסייעת, כי היא אינה עולה בקנה אחד עם רצונו המוחלט של קלצקין לעלות מיד ארצה, אם מאמציו לקבל את הקתדרה לפילוסופיה באוניברסיטה בירושלים יוכתרו בהצלחה. משנפסל לקבל את הקתדרה המבוקשת — לא עלה, וזו היא הסיבה הידועה לאי־עלייתו ארצה ולא לשום הרגשה של אי־נוחות בגלל אשתו הגיורת.

א. רמבה מצטט גם את שני הנימוקים לפסילתו של קלצקין לכהונה הרמה. פוסליו קיבלו אינפורמאציה שהוא נשא גויה לאשה ושהבנים שלו הם נאצים. א. רמבה מדגיש, שאינפורמאציה זו היתה מוטעית, כי לקלצקין לא היו בנים אלא בן אחד ונוסף על זה, הוא לא היה נאצי. יתרת אינפורמאציה זו לא תיקן א. רמבה, כי בעיניו הגב' קלצקין כנראה עדיין נוצרייה, אף־על־פי שהיא יהודייה ממוצא נוצרי, או גיורת. ניתן, איפוא, לומר, שלא קלצקין הוכשל, כי אם פוסליו.

תל־אביב — **זאב שפס**

ספרי־תורה קבורים מתחת לחורבה

קראתי ב„מעריב", שמשלוח של ספרי תורה מרומניה הגיע לארץ. הידיעה המשמחת מעוררת את השאלה לגבי ספרי התורה הקבורים מתחת למפולה של בית הכנסת רבי יהודה החסיד ז"ל, שלפי מיטב ידיעתם של תושבי ירושלים קבורים שם למעלה ממאתים ספרי תורה, שמהם רבים יקרי־ערך, וזאת לאחר בירורים וחקירות אצל שכנים ערבים הגרים על־יד החורבה ושגרו בתוך החורבה מאז נפילתה. כזכור, פוצץ בית הכנסת על ידי ערבים בשעה שהיה בידי ה„הגנה". לא הם כבשו והרסו, אלא הניחו חומר נפץ והסתלקו. וכך נשארה המפולת, עד היום מבלי שאיש יטרח לפנותה.

מיד אחרי הפינוי נכנסת משפחה ערבית מהפליטים לגור שם והקימה על המפולת אורווה לסוסים. פניתי כבר למר כהנא, מנהל משרד הדתות והוא הבטיח, אחרי בירורים, לבצע את פינוי ההריסות — אך טרם נעשה משהו. דיברתי עם ראשי המועצה הדתית והם אמרו לי, שגם להם ידוע הדבר והם רצו לקבל עליהם המלאכה, אך מר שחור, סגן שר הדתות, מנע מהם בטענה שהדבר נוגע למשרדו ועד עכשיו טרם נעשה כלום. בכל יום עולים אנשים ודורכים על ספרי תורה ממש — ונשאלת השאלה: עד מתי?

פרחי בן־ברוך
ירושלים

למיון מחדש אנשי־מילואים

צודק מר א. ע. במכתבו שהתפרסם ב„מעריב" מיום 12.9 בקשר ל„מיון אנשי מילואים". נכון, שאצל רבים מבין אנשי המילואים (המקצועיים ואנשי השירות) חל שינוי מקצועי, לפעמים דראסטי, ואלה יכולים להביא תועלת רבה יותר אילו היה צה"ל עורך לעתים מיון מחדש, בהתחשבו במה שנרכש מנסיון חייו האזרחיים של המגויסים. לדוגמא: רבים הם אלה שרכשו את השכלתם האקדמאית אחרי שירות החובה שלהם, ואילו בשירות המילואים הם ממלאים עדיין את התפקידים הישנים מזמן היותם בשירות חובה — ולכן התועלת שהללו מביאים לצה"ל, קטנה.

א. ב.
(השם המלא — במערכת)
תל־אביב

הממלכה ההאשמית — עבר הירדן

סוף־סוף התחיל „מעריב" לקרוא למזרח ארץ־ישראל בשמו המקורי: יהודה ושומרון. כלום אין זה מחייב מבחינה הגיונית לקרוא לממלכה ההאשמית גם כן בשמה המקורי: עבר הירדן?

בני־ברק — **אברהם הס**

חיילים שכחו: אזרחים מצאו

לקחתי חייל כטרמפ מן ה„צ'ק פוסט" לקריות, ביום שישי לפני כמה שבועות, והוא השאיר במכוניתי טראנזיסטור. בזמן הנסיעה אמר לי, שהוא גר בקרית מוצקין ברחוב אוסישקין. הטלפון שלי: חיפה, קרית מוצקין 72905.

חיפה — **אזרח**

*

אני נהג אוטובוס „אגד". לפני כחודשיים חניתי בהר הבית (מסגר עומר). תושב חולון ביקש ממני שאצלם אותו ונתן לי 1.25 ל"י. קיבלתי ממנו את הכתובת. עד שפיתחתי את הפילם אבדה לי הכתובת. אבקש מן האיש שיתקשר אלי, על מנת שאוכל לעמוד בהבטחתי.

שווילי מנצור
רמת אליהו
מלכי ישראל 22
ראשון־לציון